

nava. Sodišče je imelo odločiti, ali je poroka bivšega katoliškega duhovnika Petra Vlasana veljavna ali ne. Sodišče je razsodilo, da je poroka veljavna in je utemeljeno razsodilo s sledečimi razlogi: „§ 63 drž. zak. določa sicer za osebe duhovskega stanu, ki so že prejele višje posvečenje, celibat, toda ta določba ne velja za duhovnike, ki so izstopili iz katoliške cerkve. Ugovor, da višja posvečenja vtisnejo duhovniku „neizbrisljivo znamenje“, ne more biti s stališča državnega (svetnega) zakona merodajen; kajti tudi krst vtisne po naukih katoliške cerkve „neizbrisljivo znamenje“ in vendar je katoličanom dovoljeno, da izstopijo iz cerkve in postanejo brez veroizpovedi.

Prvi gospodinjski tečaj „Društva slov. učiteljic“. Dne 4. avg. se je slovesno zaključil štiritedenski gospodinjski tečaj za učiteljice, ki ga je priredilo „Društvo slovenskih učiteljic“ v Mladiki. K slavnostnemu obedu, ki so ga pripravile učiteljice gojenke tečaja v mično ozaljšani obednici, so bili povabljeni razun društvenega ožjega odbora in gospodov predavateljev: g. dr. med. I. Rusa in g. tržnega nadzornika A. Ribnikarja, še: gospa županja M. Hribarjeva, vladni svetnik vit. Praxmarer, c. kr. dež. žol. nadzornik g. Fran Levec in g. Fran Hubad, dež. odbornik E. Lampe, g. L. Jelenec in nadzorovalna dama višje dekliske šole M. Wessner. Nekateri izmed teh se radi odsotnosti iz Ljubljane niso mogli udeležiti slavnostnega zaključka. Obed je pričel o spretnosti in izurjenosti, ki so si jo gojenke v tem kratkem času pridobile v kuhinjski umetnosti. Zato je bila občna sodba o uspehih tega tečaja jako ugodna in izražala se je vsestranska želja, da „Društvo slov. učiteljic“ nadaljuje to započeto delo v korist narodu, ki živo potrebuje gospodarsko izvežbanih moči. Pri obedu se je govorilo več napitnic; društvena predsednica, vzradoščena nad vse vrlo uspehim tečajem, se je zahvalila društvu „Mladiki“ za prijazni odstop društvenih prostorov v ta namen; zahvalila pa se je tudi vrli voditeljici tečaja gđ. Zemljanovi, ki je, dasi prvič, vodila ta tečaj nad vse spretno, da, vzorno! Učiteljice gojenke se je bodrilo, naj tu pridobljene izkušnje, spretnosti i vednosti ponese širom slov. domovine — v naše trge, mesta, obrtne kraje, kjer se vsepovsod čuti potreba po tem znanju; ponese naj jih v nadaljevalne šole, ki se morajo gospodarsko preustrojiti, ako se hoče, da bodo ustrezale pravi ljudski izomiki in potrebi, njih pravemu namenu. V imenu učiteljic gojenk se je zahvalila gđ. Bantan voditeljici tečaja in odboru „Društva slovenskih učiteljic“ izražajoč željo, da gojenke žele ta letos pridobljene vednosti in ročnosti M. Wessner izražajo svoje veselje nad tem, da se je baš v „Mladiki“ vršil prvi gospodinjski tečaj učiteljic, ki bode brezdvomno rodil mnogo dobrega za naš ljubljani narod — ter izreka nado, da bode ta tečaj, ako ga bode možno tudi v bodoče vzdržati — imel v novih prostorih „Mladike“ mnogo ugodnejše pogoje nego letos. Zaradi piclega prostora je bilo letos sprejetih 9 učiteljic; pet iz Kranjske, tri iz Štajerske in ena iz Goriške. Med kranjskimi so bili zastopani ljubljanski (mesto), kranjski, logaški in novomeški okraj.

Cesarja Franca Jožefa I. jubilejska ustanova za v službi ponesrečene gasilce, oziroma njihove vdove in sirote je izdala v ta namen svoje kolke, ki jih priporoča gasilec, da jih prilepljajo na pisma. Namen je humanitaran. Znamke se dobe pri zveznem odboru po 50 komadov in jih razpošilja zvezni tajnik. Znamke so okusno izdelane, nosijo sliko gasilca, stanejo a 2 h in nosijo spodaj napis: „Za onemoglega gasilca“. Slika znamke se nahaja v 4 štev. „Gasilca“, ki je izšel dne 9. sept. in prinaša natančnejšo vsebino o „Slovenskem gasilem izletu v Ljubljani“.

Ločitev dalmatinskega učiteljstva. Minolo nedeljo se je v Splitu vršil glavni občni zbor „Saveza dalmat. učitelja“, na katerem je prišlo do ločitve med starejšim in mlajšim učiteljstvom. Vsega je bilo navzočih okrog 200 učiteljev in učiteljic. Starejši učitelji, ki imajo upravo „Saveza“ v rokah, so poštenega krščanskega mišljenja in zato niso pustili „Saveza“ in svojega glasila izrabljati v svobodnjaške svrhe. Mladi Smolakovci so zato sklenili dobiti „Savez“ v svoje roke ali pa osnovati svoje lastno društvo, za katero svrhu so že imeli pripravljena pravila. Na predsestanju v soboto zvečer so med sabo zbrali 50 kron in šli nato k predsedniku „Saveza“ g. Bradiču in zahtevali, da njih petdesetorico vpiše v „Savez“ — radi bi bili namreč na obd. zboru odločevali. Predsednik je to seveda odbil. Drugo jutro so takoj pokazali svojo kulturo in svojo smodlaščino, ker so vpili, da se morajo „popje“, t. j. dva kateheta, z obnega zbora odstraniti. Pošteno učiteljstvo jim je dalo zaslužen odgovor, in ko niso vspeli tudi s svojo pritožbo glede sprejetja v „Savez“ in glasovanja na občnem zboru, so s klici proti klerikalizmu zapustili občni zbor in se zbrali v mestnem gledališču, kjer so takoj ustanovili lastno društvo in sklenili izdajati svoj list. „Savez“ pa je sijajno zboroval brez njih in med drugim soglasno in navdušeno sprejel predlog, da se ta učiteljska organizacija izrečno postavi na krščansko stališče. Upajmo, da bo pošteno dalmatinsko ljudstvo vedelo ceniti vrednost tega značajnega koraka in prav voliti med učiteljstvom, kakor je to znalo tudi slovensko ljudstvo.

Iz srca želimo vrlému krščanskému učiteljstvu v Dalmaciji rast in procvit! Pripominjamo le še, da je s Smolakovci tudi potegnil — seveda — Biankinijev „Nar. List“. Tako poroča „Slovenec“. Seveda, „Slovenec“ upa, da se bodo tudi v Dalmaciji porodili Slomškariji. Po naših informacijah je položaj, stališče in spor vse drugega značaja in naj bodo pri „Slovencu“ le brez skrbi, da ostanejo naši Slomškariji večno osamljeni, dokler jim bo nudilo koristolovstvo še eksistenca. Od mlajše strani smo dobili poročilo, da nikdar ni upati, da bi prišlo v Dalmaciji med učiteljstvom do istih razmer kakor na Kranjskem, ker tu ni podlaga koristolovstva, temveč je boj resnično načelen, zoper konservatizem, ki je bil vedno v kvar šolstvu in učiteljstvu. Do ločitve je skoro priti moralo, ker elementi nasprotnih načel se ne morajo spajati v eni organizaciji. Vendar pa dalmatinsko učiteljstvo samo uvideva, da bo ta spor hipno škodoval učiteljstvu, a se bodo razmere v par letih tako izpremenile, da bo potem za vedno odpravljena nevarnost konservativne otropelosti med učiteljstvom. — Mlademu društvu želimo mnogo uspeha pri delu!

Nekaj o koleri. Z bacil, ki povzroča koleru (koma-bacil), je edino mogoče okuženje skozi usta. Kolerni bacil okuži zgolj, če pride v črevesa. Bolnikovo telo in njegovo dihanje ne okužita. Veliko nevarnost povzroča pranje nerazkuženega perila, ker se po mokrih rokah razširi bacil. Perice jako lahko obolé. Koleru razširjajo tudi muhe, ki raznašajo bacile. Kolerni bacil je zelo trden, živi ob ugodnih okoliščinah lahko mesece in se množi. Sicer je pa zelo občutljiv in se ne vzdrži v kislilih tekočinah. Najuspešnejše sredstvo proti koleri je snaga. Za razkuževanje se uporablja petodstotna karbolna kislina ali pa dvajsetodstotno apeno mleko. Sublimat se sme rabiti le po zdravnikovem naročilu. Lajnikom se priporoča lizol, ki naj se rabi pri umivanju rok, snazanju pohištva, tlaka, ki obenem tudi razkužuje.

Obrtno šolstvo.

Enketa za saniranje financ obrtno-nadaljevalnih šol na Kranjskem, ki jo je sklical dež. odbor je zborovala dne 25. avg. v dež. dvorcu. Vabilu se je odzvalo 37 udeležencev. — Na Kranjskem je okrog 19 obrtno-nadaljevalnih šol, ki se imajo v večini boriti s finančnimi težavami. Primanjkljaj znaša iz leta 1909 nad 7000 K. Država je prispevala v leto 1909 okroglo 23.000 K, dežela 12.000 K, posamezni faktorji, kakor občine in druge korporacije 1600 K, trgovska zbornica 3000 K. — Ako se pa primerja proračuna, je raz-68.000, ki se deloma pokrije z dohodki 51.000 K, tako, da znaša faktični primanjkljaj 17.000 K, ako se prišteje še primanjkljaj iz leta 1909 v znesku 7000 K, se imajo boriti potem odbori obrtno-nadaljevalnih šol z primanjkljajem 24.000 K. — Za leto 1910 je država dovolila znesek 25.875 K, torej eno tretjino vseh stroškov, ki znašajo 53.685 K. — Enketa nadzornikov obrtno-nadaljevalnih šol, ki je pred kratkim zborovala, je pa sprejela tozadevno sledeče normalije:

Vodstvu 200 K učiteljske plače ostanejo po zadnjem ministrskem ukazu, kurjava letno za razred 20 K, svečava letno 40 K, snazjenje letno 40 K, učila 50 K, pisarniške potrebe 40 K, a risarske potrebe 3 K 50 vin. za vsakega učenca.

G. Ravnatelj Šubie je smatral kot glavno krivdo nedostatkov to, da nimajo odločilni faktorji pri posameznih šolskih odborih preliminarnov v evidenci, da premalo prispevajo v to svrhu občine in trgovska zbornica. (Št. Vid nad Ljubljano, kjer je največ uencev obrtno-nadaljevalnih šol ne prispeva v to svrhu niti vinarja.) — Priporočalo se je, da se predpiše posameznim mojstrom, da plačujejo gotove prispevke. — Glede prispevkov občin se je bilo tudi mnenja, da naj prispevajo eno obično več, ki ne plačujejo doneskov. — O trgovski zbornici se je dvomilo, da bi prispevala več in da prispeva dovolj pri sedanjih dokladi 5%, kajti koroška zbornica prispeva znesek 4200 K za 38 trgovsko-nadaljevalnih šol, a bogata budjeviška trgovska zbornica daje za vsak razred obrtno-nadaljevalnih šol 80 K.

Sprožila se je tudi misel, da naj se obdači okrajne zastope. — Gosp. Franchetti je povdarjal, da bi bilo dobro če bi se oziralo tudi na trgovsko izobrazbo več, in bi potem bolj podpirale te šole trgovske in obrtne zadruge in slični faktorji. — V specialni debati se je živahno razpravljalo o tem, da se osnuje deželna centrala, ki bi vodila denarno poslovanje, kar bi pripomoglo k temu, da bi se potem šolski odbori držali proračunov in bi se tudi šolskim vodstvom pri nabavi učil in tiskovin s tem odpomoglo. — Do kakih pozitivnih sklepov še sploh ni prišlo, ker se ni sklepalo in je imel sestanek le informativni značaj. Na podlagi teh mnenj bode dež. odbor skušal sedaj posredovati med onimi faktorji, ki prispevajo k obrtnemu šolstvu — da se stvar uredi.

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!

Iz slovanskih pokrajin.

○ **Na glavno skupščino „Zveze avstrijskih slovanskih učiteljskih društev“** v Luhačovicah na Moravskem so došla odposlanstva vseh slovanskih učiteljskih društev. Na shodu sta se sprejela predloga o narodni avtonomiji šole in o poddržavljenju šolskih nadzornikov. Zvezin odbor je bil na skupščini pozvan, da naj proti skrajšanju državljanjskih pravic na pristojnem mestu protestira in vse potrebno ukrene, da se ta krivica popravi. O podrobnostih bomo še poročali.

○ **Zveza hrvaških učiteljskih društev** je imela 24. avg. v Zagrebu svojo glavno skupščino. Predsedoval je šolski nadzornik Kirin. Zveza šteje 44 društev, ima pa 237.692 kron premoženja.

○ **Za malorusko vseučilišče.** Poslanec dr. Trilovskij je imel v Kosovem shod, na katerem je govoril o političnem položaju in o maloruskem vseučiliškem vprašanju. Na shodu se je sprejela resolucija, v kateri se poziva maloruske poslance, naj z vso energijo započeno akcijo za ustanovitev maloruskega vseučilišča v Lvovu in sicer tako, da se univerza otvori že 1911/12. V slučaju, da bi tega ne mogli doseči, naj vsi od prvega do zadnjega odlože mandate.

Razgled po šolskem svetu.

— **Odredba češkega deželnega šol. sveta.** Deželni šolski svet je izdal odredbo, da se imajo z novim šolskim letom opustiti vse one provizorične paralele in vsi provizorični višji razredi na vseh šolah, kjer ne dosega število uencev 80. Nemško časopisje pravi, da je ta naredba naperjena proti Nemcem. — Kaj bi se zgodilo v tem slučaju z nemško mestno šolo v Ljubljani, ki ima v razredih po šestnajst otrok!

— **Češki šolski shod,** na katerem je govoril državni poslanec Metelka, je sprejel resolucijo, v kateri se preti s češkim šolskim štrajkom po celi Avstriji.

— **Podržavljenje okrajnih šolskih nadzornikov.** Naučni minister grof Stürgkh namerava postaviti okrajne šolske nadzornike kot državne uradnike. Vsem deželnim šolskim svetom je poslal okrožnico, v kateri naglašja, da se hoče naučno ministrstvo baviti z vprašanjem o državnem nameščenju okrajnih šolskih nadzornikov. Službeno stališče in plače se bodo določile po državnih postavodajih, namreč upravnim potom. Podržavljenje se izvede polagama, kolikor bodo pripuščala državna sredstva. V tem smislu se bo morala preosnovati tudi pozvani, naj zbirajo akte in predlagajo ministrstvu, kako izvesti podržavljenje. — Glede na ta odlok bo zanimalo, da ima že Galicija državne okrajne šolske nadzornike. Okrajne šolske nadzornike namesto v IX. činovni razred, naučno ministrstvo povisa gotovo število tudi v VIII. činovni razred. Imenuje jih naučno ministrstvo. Prejšnja službena doba po šolah se všteje v pokojnino. — Predlog o podržavljenju šol. nadzornikov je sprejel tudi občni zbor „Slovenske učiteljske zveze“, kakor to poročamo na drugem mestu.

— **Preganjanje „Svobodne šole“ v Avstriji.** Vsled odloka naučnega ministrstva se bodo morale letos zapreti vse ljudske šole društva „Svobodna šola“, ker se v teh šolah ne poučuje verouk po predpisanih zakonih.

— **Svobodni pouk na Ogrskem.** Na Ogrskem ne bodo po ljudskih šolah od 1. septembra naprej pobirali šolnine in s tem stopi Ogrska v krog civiliziranih dežel, ki nudijo ubožnim državljanom priložnost, da se izobrazijo. Kako nujna je bila ta potreba, se razvidi iz tega, da je na Ogrskem še sedaj tretjina moških, ki ne znajo ne pisati ne čitati. To je pa razumljivo, saj je znašala šolnina do sedaj od 80 do 160 K na leto in večina kmetov, zlasti slovaških in rumunskih, si ni mogla privoščiti tega izdatka. Oni raje niso pošiljali otrok v šolo, kajti šol, kjer ni bilo treba plačati šolnine, je bilo v deželi malo in te so bile redko posejane narodne šole v slovanskem, rumunskem in saksonskem delu Ogrske, ki so jih vzdrževali rodoljubi. Ogrska vlada je pa navadno hitro zaprla te šole, ker so se baje gojile v njih protimadžarske težnje, v resnici pa zato, ker nestrpni Mađjari niso hoteli trpeti, da bi se nemadžarski otroci vzgajali v njih materinem jeziku.

Z gospodarskega polja.

— **Za vinogranike in sadjarje.** Samočiste vinske drože za pikipenje vinskega in sadnega mošta se dobivajo tudi letos pri Kmetijsko-kemijskem preiskovališču za Kranjsko v Ljubljani. Cevka s samočistimi vinskimi drožami stane z navodilom o uporabi 25 h, s poštnino in zavojem pa 40 h. Deset cevč stane s poštnino, zavojem in z navodilom o uporabi 3 K 40 h. Znesek se mora plačati naprej, ker se sicer povzame. V plačilo se sprejemajo tudi pisemske znamke. Samočiste vinske drože pospešujejo čisto in zanesljivo kikipenje mošta ter povzročajo, da se vino hitro čisti in da dobi mnogo boljši in prijetnejši vonj in okus. Ena cevka s samočistimi drožami zadostuje za po-

kikipenje 5 do 10 hektolitrov vinskega ali pa sadnega mošta. Naročba se mora izvršiti vsaj 5 dni pred uporabo, da se morejo pravočasno in po predpisu nastaviti drože, s katerimi se potem svežeiztisnjen mošt pokipi. — Vsa tozadevna pojasnila daje radovoljno ravnateljstvo kmetijskokemijskega preiskovališča za Kranjsko v Ljubljani.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1944. Kranjsko. 1—1

Na trirazredni ljudski šoli v Bošanju se razpisuje s tem nadučiteljska služba v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 1. novembra 1910. Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo. O. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 31. avgusta 1910.

Št. 1337. Štajersko. 1—1

V političnem okraju Celje se za sledeče, v II. krajni razred uvrščene ljudske šole razpišejo službe nadučitelja in učiteljice v stalno nameščenje:

1. na trirazredni ljudski šoli na Doberni pri Celju mesto nadučitelja,
2. na novoustanovljeni petrazredni dekliskih šoli v Trbovljah 4 mesta učiteljice.

Pravilno opremljene prošnje se naj predpisanim službenim potom vložijo do 30. septembra 1910 pri dotičnih krajnih šolskih svetih. Okrajni šolski svet v Celju, dne 5. septembra 1910.

prijatelj moj. 51—36

Gre na vsako pot z menoj!

Ker se večkrat z njim krepčam,
Vedno zdrav želod'c imam!

Najboljše krepčilo želodca!

Sladki in grenki.

Pazite na pristnost!

Posebno na kolodvorih!

Postavno varovano.

Našim rodbinam

priporočamo 52—18

Kolinsko cikorijo

Ljubljanske Benetke

so zopet odprte.

17—15 Slav. občinstvu se vljudno priporoča

Kavarna „Prešeren“.

Zagrebski

Franck

priloga 1912, 1913

kot lovniško znamko

priporočam najboljši pridelek za kavo!